

ничката на пиринчения дивитъ и отбеляза нѣщо върху широкъ синкавъ листъ съ бѣли водни линии. После взе съ три прѣста ситенъ пѣсъкъ отъ кафяната чашка, сложена до дивитя на низката масичка, и посипа написаното. Шикалковото мастило попи пѣсъчните зрънца, набѣбна и доби особенъ металиченъ блѣсъкъ. Молла Ёминъ дигна листа, чукна го съ палеца си отзадъ и се залюбува на писаното. Гордъ и самодоволенъ, той хвърли погледъ къмъ ученицитѣ си и пакъ се загледа въ листа. На, и тѣ учатъ, и тѣ се мжчатъ, но ще усвоятъ само четенето. А да пишатъ? Не. Две изкуства, които само той владѣе въ цѣлия градъ, и които не сж подадине на всѣкиго.

Но скоро тая самогордостъ се обърна въ мжка. Милиони и милиони турци сж напълно безграмотни, не сж престѣпвали прага на училището, а тия, които сж влизали въ него, сж научили следъ нѣколко години или само да четатъ, или само да пишатъ.

Малцина сж били тия щастливци, които сж усвоявали и едното и другото, и то подиръ дълъгъ упоритъ трудъ. А съ такива знания какъ може да се върви нагоре въ живота? Какъ може да се управлява царщина, прострѣла се отъ Анадола до Албанскитѣ височини, отъ Тулча до островитѣ на Егея? И още, и още. Половината земя, кажи го, всеена турцитѣ. Пъкъ колко „чешитѣ“ свѣтъ има въ нея? Българи, сърби, гърци, арменци, араби, власи и още какви ли не. Право бѣше му казалъ единъ паша: отвори емфиената си кутия и духни. Колкото пращинки изхвъркнатъ отъ нея, толкова „милети“ плащатъ данъкъ на падишаха. Едни бѣли, други черни, трети желти. Край нѣматъ.